

УДК 930.1 (477)+161.1

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-59-63

СКЛОВСЬКИЙ Ігор Зінов'євич –

академік міжнародної академії інноваційних технологій, доктор філософських наук, кандидат історичних наук кафедри суспільних наук, інформаційних та архівних справ Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

e-mail: sklo_iz@ukr.net

АКСЬОНОВА Віра Ігорівна –

доктор філософських наук, доцент Державної льотної академії національного авіаційного університету України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

e-mail: sklo_iz@ukr.net

ПОШУК ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО СЕНСУ МЕТАФІЗИКИ СОЦІОКУЛЬТУРИ ГРОМАДИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Соціокультурні засади трансформацій в Україні ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, дуже різноманітні та різнокольорові, зокрема зараз, об'єктом пошуку національної ідеї виступає громадська сфера суспільства, сутністю – патріотична особистість, з усіма явищами й процесами, що відбуваються у ній. Предмет пошуку фіксується в її методологічних поняттях, законах, категоріях, принципах. Сьогодні в епістемології виділяють основні методологічні принципи пізнання та дослідження цивілізаційно-гуманітарної галузі, торкається комплексного використання методів дослідження синергетики, альтернативності оцінок діалектики і метафізики, рівноправності суспільного суб'єкта як цивілізованої особистості, так і сучасні епістемологічні запозичення обумовлюють свої методи дослідження з: гносеології, логіки, аксіології, праксеології, онтології, соціології, ноосферології, історії, культурології, педагогіки та психології, також деяких версій наукології, антропології, спеціальних засобів осмислення етико-етносоціальних здобутків політичної науки тощо. Віхи цивілізації у національно-локальній інтерпретації обумовлює класифікацію українського досвіду (часу) входження в європейський простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідеали цілісності Людини та Природи, етносу і держави є в основі цивілізаційних атрибутів європейської цивілізації, культурно-освітнього простору тощо. Трансформація патріотичних змін буття: в європейських реаліях обумовлює пріоритети громада і особистість, створюють сукупність адекватних важелів подолання фізичного і духовного забруднення, – міфологемами антигромадської свідомості (Платон, Аристотель) [1; 2]. Цивілізаційні

віхи постнекласично-метафізичного пошуку істини в Україні є в основі культурного освоєння поступу чеснот цивілізованої людини, громади, гуманітарної освіти і націєтворення, з його захистом духовності, довкілля, оскільки у ціннісній сфері відроджуються дух і сила ідеалів історичного народу, поступово допомагає розкривати культуру толерантності, як синтез вищих ідеалів соціуму, козакофільства і трансцендентність феномену держави. Інобуття Абсолютного Розуму лише підтверджує прогнозні оцінки Т. Г. Шевченка. Про метафізику національних ідеалів засвідчує моральний імператив, оскільки спочатку українська людина не бажала бути ні рабом природи, ні хохлом, ні малоросом; українець, як суб'єкт політичної нації діє через громаду, потім намагається номінувати лицарство, як козакофільство, щоб протистояти правлячим класам, за створенням здобутків громадянської культури тощо. «Зараз вона (політична нація – авт.) хоче опанувати ірраціональні суспільні сили, щоб не бути під деспотією організованого насилля» [5, с. 156].

Мета статті полягає у з'ясуванні метафізичного та демократично-патріотичного змісту парадигм ноосфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Революційна енергія демократизма і демократичний патріотизм, що помірно торкається традиційних етноконфесійних звичаїв релігії, держави, соціуму, зміцнюють солідарність політичної нації; і не лише в плані критики активних русифікаторських дій імперської влади, основний аспект, запобіжний сенс філософського діалогу виглядає як просвітницько-освітній прояв Шевченкового спадку, тобто втілення спеціального філософського дискурсу, – виявляє предмет нової онтології, але в футурологічному контексті сенсів козакофільських позицій

електорату, щоб з'ясувати своє еволюційне завершення тривалої соборної боротьби за суверенітет України, зокрема з богоборською моделлю, наслідками суцільного малоросійщення тощо. Козакофіли, однак, критично сприйняли принциповий антихристиянський нігілізм деяких російських нігілістів-бунтівників, навіть революціонерів-демократів; як деякий прояв модерної «бісовщини», – ситуативний сплеск аморалізму, зокрема так званого «радикального кола націократів» – суперрадикалізм суперечив козакофільському революціонізму серед духовних нащадків Кобзаря. Однак, суперрадикалізм не прижився (ситуативні перемоги навіть сталіністів, попри Голодомори, депортації, лише відкривали «ящик Пандори»), бо козакофіли продовжили протиставляти стереотипам державного (і втручання у церковні справи) богоборства європейський шлях та досвід демократизму.

Процеси, що відбуваються в Україні в галузі реформування освіти перехреснюються з підходами постнекласичної філософії до гуманітаризації суспільствознавства, оскільки націокультурний простір Європи має оптимальні наміри акумулювати наш цивілізаційний досвід. Простір гуманітарної освіти в Україні – торкається проблем метафізики української ідеї, як на рівні середньої, так і вищої школи, зокрема її нової галузі – вищої професійної освіти, як соціального знаряддя фахової підготовки спеціалістів середньої та вищої ланки. Метою є створення, оновлення та з'єднання в цивілізований спосіб шляхетних однодумців – запорука творчого осмислення української ідеї в молодих генераціях, хоча у деякій мірі, поверхова філософська підготовка призводила і до проявів ситуативно-локального її недооцінювання. Тобто недооцінювання суто ліберальних метаморфоз національної ідеї, так і – ролі в просвітницькому діалозі звичайного суб'єкта націєтворенні, – «маленького українця» – проявив свій колективний розум (вибори 2019 р.) зокрема під час щільних перешкод процесу еволюційного становлення політичної нації. Так, у соціально-філософській розробці основ патріотичного світогляду велике значення має осмислення «руху метафізики історії» до нового типу суспільства (О. Халапсис), потрібно розглядати, наприклад, в цій системі координат соціально-освітній синдром «передкризової людини»: відтворює дух цивілізованої особистості навіть попри ситуативні невротичні стресові стани, що відтворювали деякі амбітні вожакі олігархічних груп. Соціально-гуманітарне

забезпечення філософсько-історичних чинників комунікативно-антропологічної безпеки колективного розуму постмодерної особистості (С. Борінштейн), впливає на співвідношення ноосфери, порядку і хаосу.

В. Вернадський, великий футуролог, мав всі підстави сподіватися на вихід України із затягнутої «фарисейською машкарою» духовної кризи, малоросійської меншовартості, що де-факто перекреслює духовні підстави оптимістичного сценарію «світлого майбутнього». Наукові та філософські спадкоємці наших великих співвітчизників вдало осмислюють сучасний світ ретродемократичних інновацій «духовних батьків» української «великої родини» (Т. Шевченко, В. Липинський, В. Чорновіл), бо є «життєві носії» соціокультурних трансформацій (С. Борінштейн, В. Кізіма) вважали, оскільки в освітньо-гуманістичний простір» й цю постмодерну концепцію сучасного націєгенезу, збагачується доробок також В. Вернадського та інших представників метафізики «ноосферного космізму».

Інформаційно-комунікаційний соціум позитивно сприйняв «електоральну революцію», що розгортається в українському європейському просторі, також визначає «соціокультурно-метафізичне» розуміння, чи як його називають гуманістичні обрії «суспільства суцільного знання», де ціннісний вплив європейського простору виправдовується і досвідом культурно-освітнього колективізму, і моделюванням ідеалів європейського гуманізму. Саме в процесі становлення демократично-патріотичного протистояння стереотипам деспотичних режимів, що має бути осмислено під час переходу постіндустріального соціуму на рейки ноосферно-екологічної доби. Дух соціокультурної комунікації неодмінно є імпліцированим в конкретно-готівкову освітню реальність, і, може генерувати філософські знання про світ, соціум, континуум. Мова соціокультурної комунікації у «сім'ї великій, вільній, новій» (Т. Г. Шевченко) є мультиінструментарієм етнонаціональних менталітетів і полімоделей цивілізованої рефлексії в цивілізаційній екзистенції українського буття, зокрема в колективістсько-козакофільській моделі (А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський). Спадок видатних європейських гуманістів, серед яких видатні освітяни-козакофіли стає одним з універсальних критеріїв розвитку історичних можливостей українського соціуму, оскільки для постмодерних часів освітньо-етнонаціонального самовизначення, необхідні, як стала громадська

персоніфікація, так і поступове подолання стереотипів дикунства і варварства минулої доби деспотичного приниження історичного етносу, громади, особистості, держави тощо.

Сучасна «філософія серцевої єдності» (Г. Сковорода) є потрібним феноменом кордоцентризму у колективістській моделі гуманітарної освіти. Дух самоорганізації основ еволюційної доби, що суттєво допомагає збагнути пошук всесвітніх проявів цивілізаційних протиріч, висвітлює гуманістично-ціннісне розуміння національного буття, як засіб втілення лицарського духу (донкіхотство) козакофілів. Громаді необхідна когорта носіїв колективного розуму, як номінація цивілізованих етносоціальних сил, щоб подолати ситуативну відчуженість постмодерної особистості від природних важелів, зберігаючи козацький дух націєтворення в глобальному стратегічному плані.

Тим самим, українська ідея постмодерного державотворення за гуманістикою соціокультурних змін бачить ключове поняття «свободи людини», як для патріотичного розуміння сучасного «буття», так і – створення відповідного патріотичного духу, щоб вдало впливати на перехід цивілізованої особистості від сліпої підтримки «бунту мас» до ноосферного виміру гуманізації політичної трансформації української нації, культурно-освітнього простору тощо. Зрозуміти через ноосферу закони персоніфікації постмодерної особи, як еволюційної метаморфози української ідеї, є кроком цивілізаційно-трансцендентного виявлення кордоцентрично-козацьких обривів свободи націєтворення, має зумовити активізацію справжніх патріотів («зелених»), оскільки вони діяли і діють у душі громадського захисту довкілля та постмодерного трансцендентного осмислення природофобії, національного егоїзму, нігілізму і шовінізму (К. Войтила – Іван Павло II).

Ретельне вивчення культури міжнародного спілкування в Україні переконує в перспективності гуманітаризації освіти і виховання «шляхетного типу особистості». Адже історичне становище після електоральної «тихої» революції (2019 р.) створює принциповий момент у тому, що спочатку цим соборним розумінням критеріїв цивілізованості хліборобського народу (і нації) займався Т. Шевченко, зокрема його нащадки вдало використали електоральний привід для подальшої гуманізації нашої освіти. Вони змогли конкретизувати дух софіологічного показу того, що не можна «творити зло, заради

добра», «хотіли як краще, а вийшло...».

Софія, як езотеричне поняття персоніфікації електоральної соборності в освітньому просторі, ототожнює свій потаємний сенс в Логосі історії [3; 4], що відкриває таємниці громадського почуття, як цивілізованого патріотизму, романтизму й лібералізму: вітасофія козакофільства часто несе риси суб'єктивного завершення сенсової якості Розуму за «мудрим громадським активізмом». Він має бути «замішаним» на духовному результаті, як номінант духовного існування, і, софійного розуміння патріотичного захисту Батьківщини, і цивілізованого виявлення «духу істини» проти войовничого невігластва (Я. Корчак).

Серед байдужих до громадської справи передусім слід виокремити обсяг осіб і прихильних до суверенитету України, тобто носіїв новітніх етносоціальних умов і метаморфоз буття: поширення знань і підготовки кваліфікованих фахівців, як цивілізованих патріотичних осіб, так й операторів складних систем управління. Зміст сучасного реформування України вимагає історіософського розв'язання основних світоглядних проблем, оскільки гуманітарне викладання філософом свободи, як аспекту гуманістичної адекватності матеріального та ідеального, конкретизує дух змін в профільних і непрофільних закладах освіти. Так чи інакше, торкається якісного входження України в глобально-комунікативний сенс, попри пасивних носіїв української ідеї, оскільки філософія свободи не є лише поверхове вдосконалення пам'яті історичної нації (така модель є лише аналогом схоластики за рівнем бездуховності). Еволюційні засоби пострадянської доби применшують інерцію носіїв так званої націоналістичної «деструкції», виявляючи цілісність постнекласичного цивілізованого проекту громадського суспільства (С. Борінштейн, О. Скловська, О. Халапсіс). Еволюція філософом соборності відтворює і консенсусний статус буття історичної нації (Аристотель, Платон) у контексті екоософського поля метафізичного дискурсу, в контексті козакофільства тощо.

Цивілізація європейського типу, яка формує політичну націю, не може миритися з стереотипами політичної дикості й варварства (правовий і національний егоїзм), тому що їх штучне збереження в історичній пам'яті принижує гідність цивілізованих захисників рідного краю, і, ситуативно «нервує» (стресові ситуації) громаду; породжуючи хаос і збій системи громадського порядку; а сигнали небезпеки, як правило, кволо реанімують архетипи

«індивідуального і колективного несвідомого» (З. Фрейд, К. Юнг).

Великий Кобзар, як відомо, історичну необхідність «сім'ї великої, вільної, нової» пов'язував із збереженням пам'яті про «дух козакофільства» і політичною нацією, з поняттям поступова модернізація «історичної пам'яті». У «Заповіті», рефлексуючи над цими поняттями, він рішучо відкидає дух вульгарного соціологізму, що відтворює «повзучу» деструкцію в провінційних «уламках» гетьманату, перетворює «маленького українця» – з хохла – малороса в носія антиплебейства. Перехід до «іншої духовної ланки» – футурологічної духовної площини у формі гуманітарного навчання, висвітлює дух соборності, відбивши необхідність поєднання метафізики соціокультурного простору і «закону єдності й боротьби протилежностей», також моральної екзистенції – закону любові, «любові до ближнього», поєднується – з любов'ю майбутнього, істеблішменту до фахівця-носія ознак «історичного етно – і націєгенезу». (Г. Сковорода, В. Стефаник, Л. Українка, М. Гоголь, І. Франко, Т. Шевченко).

Нова постмодерна політична нація, як громадянська спільнота європейського простору ставить таке надзавдання, що пов'язане з поступовим перетворенням інерції «варварських проявів» (українофобія, русофобія, західнофобія, полонофобія, антисемітизм) масового політичного неучтва, оскільки перед нащадками Великого Кобзаря філософський оптимізм з'являється як в проявах цивільного національно-етнічного відродження, так і чіткого сенсу майбутніх носіїв сенсу буття, професіоналізму за поставленою громадою соборною метою в процесі пошуку європейських громадянських форм.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Футурологеми персоніфікації кроків політичної нації проявили себе як гуманістичні сподівання громади (її електорату) не лише на моделювання оптимальних можливостей для творчого самовизначення самоідентифікації людини. Пострадянська особливість електоральної неоднорідної і неочікуваної (для хохла і малороса) зміни конфігурації буття, є персоніфікацією часу існування влади в процесі швидкого втілення європейсько-орієнтовних історіософем громадських міркувань. Неоліберальна влада починає думати про те, щоб звичайну людину слід помістити в конкретну цивілізаційну реальність, відкривши комунікативно-особистісне «вікно» в «інший» світ, який пізнає цивілізований індивід за допомогою

глобально-інформаційних мовних знаків і символів на користь рідній землі, тобто ноосферного середовища.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аристотель. Метафізика. Соч. Т. 1. / Аристотель. – Ред. В.Ф. Асмус. – М. : Мысль, 1975. – 550 с.
2. Платон. Диалоги / Пер. с. Древ.греч. Сост., и авт. Вступит. Статьи А. Ф. Лосев. Авт. Примеч. А. А. Тахо-Годи. – М. : Мысль, 1986. – 607 с.
3. Аксьонова В. І., Скловський І. З. Футурологія-філософія прогнозування політичного майбутнього України. Соціальне прогнозування та проектування політичних ситуацій. / В. І. Аксьонова, І. З. Скловський. – Запоріжжя: КСК-альянс, 2012. – С. 83–89.
4. Аксьонова В. І. Міжкультурна комунікація як атрибут соціокультурної життєдіяльності суспільства / В. І. Аксьонова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: Зб. наук. Пр. За ред. Проф. В. Г. Воронкової. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА. 2011. – Вип. 45. – С. 128–141.
5. Бердяев Н. А. Самопознание (Опыт философской автобиографии). / Н. А. Бердяев. – М. : Книга, 1991. – 447 с.

REFERENCES

1. Arystotel'. (1975). *Metafyzyka*. [Metaphysics]. Moskva.
2. Platon. (1986). *Dialohy*. [Dialogs]. Moskva.
3. Aks'onova, V. I., Sklovs'kyu, I. Z. (2012). *Futurolohiya-filosofiya prohnozuvannya politychnoho maybutn'oho Ukrainy. Sotsial'ne prohnozuvannya ta proektuvannya politychnykh sytuatsiy*. [Futurology-philosophy of forecasting the political future of Ukraine. Social forecasting and designing of political situations.] Zaporizhzhya.
4. Aks'onova, V. I. (2011). *Mizhkul'turna komunikatsiya yak atribut sotsiokul'turnoyi zhyttyedyal'nosti suspil'stva. Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*. [Intercultural communication as an attribute of socio-cultural life of society. Humanities Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy]. Zaporizhzhya
5. Berdyayev, N. A. (1991). *Samopoznanye*. [Self-knowledge]. Moskva.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СКЛОВСЬКИЙ Ігор Зінов'євич – академік міжнародної академії інноваційних технологій, доктор філософських наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних наук, інформаційних та архівних справ Центральноукраїнського національного технічного університету.

Наукові інтереси: пошук цивілізаційного сенсу метафізики соціокультури громади в Європейському просторі.

АКСЬОНОВА Віра Ігорівна – доктор філософських наук, доцент Державної льотної академії національного авіаційного університету України.

Наукові інтереси: пошук цивілізаційного сенсу метафізики соціокультури громади в Європейському просторі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHERS

SKLOVSKYI Igor Zinovevuch – Academician of the International Academy of Innovative Technologies, Doctor of Philosophy, Candidate of

History, Associate Professor of the Department of Social Sciences, Information and Archival Affairs of the Centralukrainian National Technical University.

Circle of scientific interests: search for the civilizational meaning of metaphysics of community socioculture in the European space.

AKSYONOVA Vera Igorivna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at the State Flight Academy of the National Aviation University of Ukraine.

Circle of scientific interests: search for the civilizational meaning of metaphysics of community socioculture in the European space.

Стаття надійшла до редакції 13.11.2019 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:78
DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-63-68

СТРАТАН-АРТИШКОВА Тетяна Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва і хореографії, декан мистецького факультету Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5507-1832>
e-mail: starart05@gmail.com

ГОРБЕНКО Олена Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6836-0657>
e-mail: egorbenko95@gmail.com

ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Мистецтво є невід’ємною складовою становлення духовно розвиненої особистості. За допомогою мистецтва людина не тільки пізнає навколишню дійсність, а також формує себе як всебічно розвинену духовну особистість, що є важливим кроком на шляху до духовності як вираження пізнавальної, творчої та моральної активності людини. У цій триєдності творчо-виконавська діяльність майбутнього вчителя мистецтва займає особливе місце, оскільки саме завдяки художньому універсалізму здатна спонукати до дії, породжувати інтерес і потребу в художньому спілкуванні, поєднувати і тісно взаємодіяти з інтелектуально-пізнавальною, морально-етичною, особистісно-аксіологічною сферами особистості. Це уможлиблюється тим, що об’єктивне й суб’єктивне, свідоме й несвідоме, чуттєво-

інтуїтивне й емоційно-образне, інтелектуально-розумове й рефлексивно-оцінювальне в процесі художнього сприйняття, інтерпретації і творення, постають у тісній взаємодії, взаємопроникненні й взаємозбагаченні.

Мистецтво поєднує думку, почуття, волю. Ця позиція є особливо важливою у фаховій підготовці майбутніх учителів мистецтва (музичного, образотворчого, хореографічного), коли пріоритетними мають виступити не тільки прагнення набувати знань, а й співчувати, співпереживати, співдіяти, сприймати твори різних видів мистецтва і художні образи не як щось надособистісне, а як здобуток власного творчого досвіду, усвідомити особистісну здатність творити, потребу розкривати власні почуття і ставлення до навколишнього світу через інтонаційну мову мистецтва.

Важливим є визначення функцій творчо-